

مسعود کرباسیان از نگاه موافقان و مخالفان

ترانزیت اقتصاد در گمرک مجلس

مسعود کرباسیان، معاون بهزاد نبوی در وزارت صنایع سنگین دولت موسوی بود و پس از آن در وزارت بازرگانی دولت هاشمی‌رفسنجانی با وهاجی و آل اسحاقی به‌عنوان معاونت بازرگانی خارجی همکاری داشت. در ابتدای وزارت نفست زنگنه در دولت خاتمی، معاون او شد. به همین خاطر می‌توان ردپای او را در تاسیس پتروپارس هم دید. اما پس از مدتی به وزارت بازرگانی برگشت تا معاونت داخلی شریعتمداری را برعهده بگیرد. در دولت دوم خاتمی او به گمرک رفت و اداره این سازمان طویل را در دست گرفت. بعد از روی کار آمدن دولت‌های نهم و دهم طی هشت سال معاون شهردار تهران، رئیس سازمان سرمایه‌گذاری و مشاور رئیس اتاق بازرگانی تهران بود. کرباسیان از سال ۹۲ تاکنون نیز معاون وزیر اقتصاد و رئیس

گمرک است. او دکتری مدیریت بازرگانی اش را از دانشگاه پیسلی اسکاتلند در سال ۸۲ اخذ کرده است. مسعود کرباسیان، اخیرا در گفت‌وگو با «تجارت فردا» تصریح کرد: «اگر بگویید کرباسیان متخصص اقتصاد کلان نیست، درست گفته‌اید اما اگر بگویید اقتصاد نمی‌فهمد حتما از بیایی درستی از او نداشته‌اید!» و این البته شاید ادعائی آشکار بود به اینکه نقطه اتکای او بیش از اقتصاد، مدیریت بازرگانی است. برای اینکه بیشتر با این وزیر پیشنهادی وزارت امور اقتصادی و دارایی حسن روحانی برای کابینه دولت دوازدهم آشنا شوید، عملکرد وی را در گمرک جمهوری اسلامی از سال ۹۲ تاکنون از منظر موافقان و منتقدانش جویا شدیم که در ادامه از نظر می‌گذرد.

نگاه موافقان به عملکرد مسعود کرباسیان

غلامرضا تاجگردون

طهماسب مفاهری

علی سرز عیم

محمدعلی پور مختار

نسبت به تحول در دیگر وزارتخانه‌ها امیدی ندارم و امیدوارم این تنها بارقه امید خاموش نشود.»

طهماسب مفاهری، وزیر اقتصاد دولت اصلاحات هم درخصوص کرباسیان می‌گوید: «او (کرباسیان) در هر دو دولت خاتمی و روحانی که مسئول سازمان گمرک بوده، گمرکی را که تحویل داده بسیار بهتر از گمرکی بود که تحویل گرفت. به‌طوری که همین گمرکی که چهار سال پیش در زمان دولت روحانی تحویل گرفت، وضعیت بهتری دارد. سیستم الکترونیک آن هر چند که هنوز جای بهبود دارد، راه‌اندازی شده که موفقیت شایان توجهی است.»

احمد توکلی، نماینده ادوار مجلس شورای اسلامی هم در حمایت از کرباسیان می‌گوید: «او در مبارزه با فساد در گمرک عملکرد مطلوبی داشته و با راه‌اندازی سامانه گمرک به‌وسیله تیمی از جوانان انقلابی توانسته تا حدودی سالم‌سازی گمرک ایران را عملیاتی کند. اگر کرباسیان به وزارت اقتصاد راه یابد این تیم فنی می‌تواند طرح‌های خود را در سازمان مالیاتی و بانک‌ها نیز پیاده کنند. از سوی دیگر ضعف اقتصاددان نبودن کرباسیان با استفاده از به‌کارگیری این جوانان فاضل برطرف می‌شود.»

نگاه منتقدان به عملکرد مسعود کرباسیان

عدم تجهیز گمرکات به دستگاه‌های ایکس‌ری کامیونی

امکانات فنی لازم را در سه سال گذشته فراهم می‌کردید، جلوی فساد گرفته می‌شد. آیا واقعا دولت پول ندارد چند ایکس‌ری خریداری کند؟»

جواد کریمی‌قدوسی، نماینده مجلس نیز در این خصوص می‌گوید: «سوال این است که چرا در گمرکات دستگاه ایکس‌ری نصب نمی‌شود و مسئولان به دنبال سفارش ساخت یا خرید آن نمی‌روند؟ توجیه آقایان این است که این دستگاه‌ها گران است. این در حالی است که همین دستگاه‌ها را می‌توان در داخل هم تولید کرد. با نصب این دستگاه‌ها در گمرکات می‌توان جلوی قاچاق را گرفت اما متأسفانه اراده‌ای برای مقابله با قاچاق در بین مسئولان مشاهده نمی‌شود.»

منتقدان مسعود کرباسیان معتقدند در حالی که برای مقابله با قاچاق کالا در کنار کدکالا، استفاده از تجهیزات نوین مانند ایکس‌ری‌ها بیش از یک دهه است در سراسر دنیا به صورت جدی پیگیری می‌شود، اما در زمان مدیریت وی بر گمرک در استفاده از این دستگاه‌ها غفلت شده است تا جایی که رهبر معظم انقلاب در بیانات ابتدای سال ۹۶ (که مهم‌ترین مسائل سال را بیان می‌کنند)، مجبور به تذکر علنی درخصوص اقدامات جزبی و ناکافی گمرکات به تجهیز دستگاه‌های ایکس‌ری شدند و فرمودند:

«من به رئیس جمهور محترم همین را گفتم و تذکر دادم که آن کسانی که صاحب‌نظر و مطلعونند، گفتند که ما می‌توانیم وسایلی بیاوریم که همین کانیتیر را بدون اینکه احتیاج به توقف داشته باشد، در حال عبور بازدید کند؛ خب این ابزار را به وجود بیاورند؛ اگر لازم است بخرند یا وارد کنند یا تولید کنند. ما می‌توانیم جلوی قاچاق را بگیریم.»

منتقدان می‌گویند در کشور ۷۰ منطقه گمرکی وجود دارد که عمدتاً در زمان کرباسیان ایجاد شده و این تعداد ایجاد گمرک فسادزا بوده است. از سوی دیگر با توجه به وجود ۷۰ گمرک در سراسر کشور، تاکنون تنها هفت دستگاه ایکس‌ری فعال بوده است. در ابتدای امسال هم از ایکس‌ری‌های تولید داخل کامیونی و خودرویی رونمایی شد که در خبرها تعاملی از سوی گمرک برای خرید آنها دیده نشد.

محمد دهقان، نماینده مردم طبرقه درخصوص عدم اهتمام گمرک به خرید ایکس‌ری می‌گوید: «۸۰ درصد کالای قاچاق از گمرکات و مبادی رسمی وارد می‌شود. قانون گفته باید این امر را کنترل کنید. اگر

فساد در گمرک

طی سال‌های گذشته فاساد و پرونده‌های زیادی از فساد در گمرکات مطرح شده است. منتقدان به عملکرد وزیر پیشنهادی اقتصاد معتقدند دلیل اصلی این فسادها، نبود نظارت و شفافیت کامل روی گمرکات است که مسبب آن هم عدم پیوستن گمرک به سامانه جامع تجارت و نظارت حداکثری روی تجارت بوده است. منتقدان به دستگیری هفت کارمند گمرک بوشهر، بازداشت چند تن از کارمندان و یکی از مسئولان گمرک شهید رجایی استان هرمزگان در موضوع کشف ۲۱۰ کانیتیر قاچاق، بازداشت ۱۰ کارمند گمرک پرویز خن، احضار ۲۲ نفر از کارکنان گمرک و بنادر و بازداشت ۶ تن هم در بندرعباس و... اشاره می‌کنند که نشان از حیاط خلوت شدن گمرکات برای فساد دارد. محمود شکری، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در انتقاد از عملکرد گمرک در مبارزه با قاچاق و وجود فساد سیستمی در آن می‌گوید: «وقتی کانیتیرهای کالای قاچاق مجددا در تهران توزیع می‌شود یا از مبادی قانونی می‌آید به این معنی است که واردکنندگان کالای قاچاق، پشتوانه داخلی دارند. آیا فساد سیستمی در این خصوص وجود دارد؟ یا ستاد نیروی کافی برای اعمال بازرسی‌های موجود را ندارد؟ آیا کرباسیان باید این سوال را پاسخ دهد که آیا واقعا نیرو ندارد؟ و اینکه قرار بود کنترل کالاهای ورودی از دخالت انسان‌ها خارج شود، چه شد؟»

موازی کاری و دخالت در سامانه‌های جامع تجارت، جامع انبارها، ثامن و تعیین ثبت منشأ ارز

قاسم خورشیدی

غلامعلی جعفرزاده‌ایمن‌آبادی

محمود شکری

محمد دهقان

می‌گوید در لجستیک و حمل کالا و همچنین تامین ارز، گمرک هیچ نقشی ندارد، اگرچه گمرک در این زمینه پیشگام بوده اما اینها جزء وظایف سامانه جامع تجارت است و دستگاه‌های فعال در این زمینه باید از طریق سامانه جامع تجارت با یکدیگر تبادل کالا و اطلاعات داشته باشند.» در کنار موازی کاری گمرک درخصوص سامانه جامع تجارت و دخالت در امور سازمان‌ها موارد دیگری هم از سوی منتقدان مطرح شده که یکی از آنها ایجاد سامانه موازی با سامانه جامع انبارها بود. در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ایجاد سامانه جامع انبارها جهت رصد و موجودی انبارها و مدیریت زنجیره تامین و توزیع کالا به عهده وزارت صنعت نهاده شده است که گمرک در اقدامی عجیب و هزینه‌ساز اقدام به موازی کاری کرد که این امر بارها مسبب اعتراض مسئولان و انباردارها شد که به‌راحتی سامانه انبارها را گمرک قابل دورزدن توسط قاچاقچی‌ها شد. البته

منتقدان عملکرد کرباسیان معتقدند گمرک اقدامات موازی و دخالت در امور سازمان‌ها داشته که بارها صدای اعتراض ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، مسئولان سایر سازمان‌ها و تولیدکننده‌ها را درآورده است چرا که مطابق قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز وظیفه تقاطع گیری و ارتباط سازمان‌ها با یکدیگر به عهده وزارت صمت و

پیوستن اکثر سازمان‌ها به این سامانه مهم و حیاتی، گمرک برخلاف قانون به این سامانه متصل نشده و پنجره واحد گمرکی را مطرح کرده است.

سامانه جامع تجارت جهت سهولت امور بازرگانی و تجارت و مدیریت زنجیره توزیع در کشور ایجاد شد تا با یک کار پیشگیری هوشمندانه علاوه بر مدیریت تجاری کشور از قاچاق پیشگیری کند ولی با عدم اتصال گمرک به این سامانه، زنجیره مبارزه با قاچاق کالا و ارز ناقص و به نوعی خشنی شده است. حمیدرضا دهقانی‌نیا، مدیرکل فناوری اطلاعات ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در انتقاد به این عملکرد گمرک می‌گوید: «حمل کالا در خارج از کشور و تامین ارز ازسوی بازرگان بخشی از فرایند واردات کالا است که گمرک بر آن نظارتی ندارد و براساس قانون بازرگان باید با سامانه جامع تجارت کار کند. قانون به صراحت

حذف کد شبنم

منتقدان عملکرد کرباسیان، وی را عامل اصلی حذف کد شبنم می‌دانند و به صحبت‌های وی در روز شنبه ۲۱ مرداد ۹۶ در نشست هم‌اندیشی هیات‌رئیس‌ه، روسای اتاق‌های سراسر کشور و روسای کمیسیون‌های اتاق ایران با وزرای پیشنهادی اقتصاد و صمت در دولت دوازدهم استناد می‌کنند که در آن نشست اعلام کرد: «روز اول حضور در گمرک خدمت مهندس نعمت‌زاده رفته و وی هم کد شبنم را حذف کرد و چهار سال هم دعاها را تحمل کرد.»

به اعتقاد بسیاری از کارشناسان اقتصادی یکی از راه‌های مهم جلوگیری از قاچاق کالا، شناسه‌دارکردن کالا، رهگیری آن و سیستمی کردن مدیریت اقتصادی کشور است. سامانه کد شبنم نیز امکان اصلاح به اضافه شدن سامانه پیامکی را داشت و این حذف بر خلاف قانون مصوب مجلس شورای اسلامی بوده است. محمد دهقان، نماینده مجلس شورای اسلامی درخصوص طرح شبنم می‌گوید: «انبارها در حال پر شدن از کالای قاچاق است که باید آن را امحا کنید چرا این کالاها را آتش نمی‌زید و در این باره ملاحظات می‌کنید؟ وزیر صنعت هم در این زمینه کوتاهی کرده است. وی طرح شبنم را تعطیل کرد و هیچ جایگزینی برای آن نیافرید که اگر این طرح اجرا و نواقص آن برطرف می‌شد، فساد و قاچاق کالا تا حد زیادی کنترل می‌شد. متأسفانه دولت در تدوین آیین‌نامه‌ها و اجرای این قانون کوتاهی کرده است.»

عدم تخصص و کارایی

بعضی از منتقدان سوابق کرباسیان را مناسب وزارت اقتصاد نمی‌دانند و معتقدند وی توانایی لازم برای کسب کرسی این وزارتخانه را ندارد. ازجمله این منتقدان غلامعلی جعفرزاده‌ایمن‌آبادی است. وی درباره وزیر پیشنهادی اقتصاد گفت: «بنده مخالف تصدی پست وزارت اقتصاد با کرباسیان هستم. زیرا حوزه اقتصاد مشکل اصلی ماست و اگر ایشان در گمرک و بنادر موفق بود دلیلی براین نیست که بتواند در اقتصاد موفق شود، قیاس طبیب‌نیا با کرباسیان ظلم به طبیب‌نیاست و بنده فکر می‌کنم کرباسیان نمی‌تواند در حوزه اقتصاد موفق شود. اینجانب به‌عنوان یک عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس برنامه‌های کرباسیان برای وزارت امور اقتصادی و دارایی را دیدم و خواندم ولی چیزی سر درنیاوردم. وی هیچ برنامه‌ای برای ساماندهی امور بانک‌ها، بیمه‌ها، گمرکات، موسسات مالی و اعتباری، پرداخت مطالبات سپرده‌گذاران، نقدینگی موجود در کشور و ساماندهی مشکلات نظام پولی و بانکی ندارد. کرباسیان در مورد نقدینگی، برای ساماندهی این نظام درهم ریخته پولی و بانکی و تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی هیچ برنامه‌ای ارائه نداد. همچنین مناطق آزاد یکی از زیرمجموعه‌های وزارت اقتصاد است که این وزیر پیشنهادی برنامه‌ای برای ساماندهی مشکلات این مناطق ندارد.» عبدا...رضیان، عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس هم در انتقاد از عملکرد کرباسیان می‌گوید: «وی در گمرک متوسط عمل کرده نه قوی. وزارت اقتصاد یک وزارتخانه مهم و کلیدی است. بانک‌ها، بیمه‌ها، گمرکات، موسسات مالی-اعتباری، نظام پولی کشور، خصوصی‌سازی و اصل ۴۴ قانون اساسی و... از زیرمجموعه‌های این وزارتخانه است که باید شخصی در راس آن قرار گیرد تا بر همه این مسائل مسلط باشد و برنامه خوب و مدونی ارائه کند.»

وظیفه ترخیص کالا را دارد و خارج از این حوزه، به این سازمان ارتباطی ندارد که در آن مداخله می‌کند.» همچنین منتقدان معتقدند گمرک سامانه‌ای موازی با سامانه ثامن ایجاد کرد که پس از تذکرات فراوان شرکت‌های نفتی و پتروشیمی، مسئولان وستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز اقدام به اصلاح رفتار خود کرد. سامانه ثامن، سامانه‌ای است که براساس قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، سازمان امور مالیاتی با همکاری ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در سال ۹۴ راه‌اندازی کرد و مخصوص معاملات نفتی شرکت‌های نفتی و پتروشیمی است. در این سامانه تمام شرکت‌های پتروشیمی، پالایشگاه‌ها و سازمان‌هایی که فعالیت اقتصادی نفتی انجام می‌دهند مکلف شدند تا تمام معاملات و تولیدات خود را در این سامانه وارد کنند تا هم به امور مالیاتی آنها رسیدگی شود و هم در بانک اطلاعاتی جامع ثبت شود. قاسم خورشیدی، سخنگوی ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، راه‌اندازی سامانه ثامن و دریافت اسناد منشأ صادرات فرآورده‌های نفت به صورت مزایا برای این گمرک را بی‌معنایانسته و گفته بود: «به‌نظر ما این نامه اجرایی مواد ۵ و ۶ قانون قاچاق و قانون مالیات حرف آخر می‌زند و سامانه در اختیار وزارت صمت، گمرک نیز الزام به اجرای آن دارد و مسئولان گمرک نیز نباید اسناد منشأ صادراتی به جز سامانه ثامن را بپذیرند.»